

Perry Anderson: Om kedjan av händelser i arabvärlden

[Artikel ur *New Left Review*, april 2011.]

Inledning

Den arabiska revolten 2011 tillhör en sällsynt grupp historiska händelser: en kedja av politiska omvälvningar, där den ena får den andra att explodera över en hel region i världen. Det har funnits tre tidigare exempel på detta – det spansk-amerikanska befrielsekriget som inleddes 1810 och slutade 1825, de europeiska revolutionerna 1848-1849 och sammanbrottet för regimerna i Sovjetblocket 1989-1991. Vart och ett av dessa exempel var historiskt specifikt för sin tid och sin plats, precis som kedjan av explosioner i arabvärlden kommer att vara. Ingen varade kortare tid än 2 år. Det har inte gått mer än tre månader sedan den första tändstickan tändes i Tunisien i december 2010, och flammorna spred sig till Egypten, Bahrain, Jemen, Libyen, Oman, Jordanien och Syrien. Det är alltför tidigt att förutsäga vilken utgången kommer att bli. Den mest radikala av de tre tidigare omvälvningarna slutade med ett fullständigt nederlag 1852. De andra två segrade, även om segerns frukter ofta blev bittra: förvisso långtifrån Bolívars och Bohleys* förhoppningar. Arabrevolternas slutgiltiga öde kan följa endera av dessa mönster. Men det är lika troligt att det blir unikt.

1

Två kännetecken har sedan länge utmärkt Mellanöstern och Nordafrika i dagens politiska värld. Det första är det enastående långvariga och hårda grepp som väst imperialismen har haft om regionen under det senaste seklet. Från Marocko till Egypten delades den koloniala kontrollen före Första världskriget mellan Frankrike, Italien och Storbritannien, medan länderna vid Persiska viken blev en rad brittiska protektorat och Aden en utpost till det brittiska Indien. Efter kriget tillföll resterna av det ottomanska imperiet Storbritannien och Frankrike, som lade under sig det som kom att bli Irak, Syrien, Libanon, Palestina och Transjordanien, i Europas sista stora kap och territoriella byte. I större delen av arabvärlden kom den formella koloniseringen sent. Afrika söder om Sahara, Sydostasien, subkontinenten, för att inte tala om Latinamerika, erövrades långt innan Mesopotamien eller Levanten.[§] Men till skillnad från dessa zoner har den formella avkoloniseringen beledsagats av en praktiskt taget oavbruten rad imperialistiska krig och interventioner under den postkoloniala perioden.

2

Dessa började så tidigt som med det brittiska fälttåget för att återinsätta en marionettregent i Irak 1941, och mångfaldigades i och med uppkomsten av den sionistiska staten på resterna efter den palestinska revolt som krossades av Storbritannien 1938-1939. En allt större koloniala makt som ibland agerade som kompanjon, ibland som ombud, men allt oftare som initiativtagare till regionala angrepp, kom hädanefter att knytas till USA, som ersatte Frankrike och Storbritannien som arabvärldens suverän. Sedan Andra världskriget har varje årtionde sett sin skörd av våld från denna

* **Simón Bolívar** (1783-1830) var sydamerikansk general och nationalist. Befriade Peru, Venezuela och Colombia från det spanska väldet. Planerade att samla alla de tidigare spanska besittningarna i Amerika i en stat.

Bärbel Bohley (1945-2010) var östtysk oppositionell – öa.

§ **Mesopotamien** eller *Tvåflodslandet* är området runt floderna Eufrat och Tigris i Irak. **Levanten** användes förr som ett allmänt begrepp för alla länder runt östra Medelhavet bortom Italien, såsom Balkan, Grekland, Turkiet, Egypten – öa.

suverän eller från bosättare. På 1940-talet *Al Nakba* som Israel släppte lös i Palestina.* På 1950-talet det engelsk-fransk-israeliska angreppet på Egypten och USA:s landstigning i Libanon. På 1960-talet Israels Sexdagarskrig mot Egypten, Syrien och Jordanien. På 1970-talet Yom Kippur-kriget, vars utgång kontrollerades av USA. På 1980-talet Israels invasion av Libanon och krossandet av den palestinska intifadan. På 1990-talet Gulfkriget. Under förra decenniet USA:s invasion och ockupation av Irak. Detta årtionde Natos bombningar av Libyen 2011. Inte alla stridshandlingar hade sitt ursprung i Washington, London, Paris eller Tel Aviv. Det fanns också gott om konflikter med lokalt ursprung: inbördeskriget i Jemen på 1960-talet, Marockos erövring av Västsahara på 1970-talet, Iraks angrepp på Iran på 1980-talet och dess invasion av Kuwait på 1990-talet. Men även under dessa konflikter var västvärlden ofta inblandad eller gav sitt tysta medgivande. Det hände inte mycket i regionen utan att imperialismen bevakade det noga och – om nödvändigt – satte in våld eller pengar.

3

Anledningen till att Europa och USA varit så vaksamma och gripit in i arabvärlden är uppenbar. Å ena sidan är den platsen för de största oljereserverna i världen, som är livsviktiga för västvärldens energi-intensiva ekonomier. Det har givit upphov en enorm båge av strategiska ställningar, från flott-, flyg och övervakningsbaser längs Persiska viken med utposter i Irak, till att man trängt in djupt i de egyptiska, jordanska, jemenitiska och marockanska säkerhetsorganisationerna. Å den andra är den en inramning där Israel har infogats och måste skyddas, eftersom USA är hem för en sionistisk lobby med sina rötter i landets mäktigaste immigrantkretsar som ingen president eller inget parti vågar trotsa, och Europa bär skulden till Förintelsen. Eftersom Israel i sin tur är en ockupationsmakt som fortfarande är beroende av västvärldens beskydd, så har dess beskyddare blivit måltavla för vedergällning från islamistiska grupper, som genomför terror precis som Irgun och Lehi[§] gjorde på sin tid, vilket gör imperialismens fixering vid regionen ännu starkare. Ingen annan del av världen har åtnjutit lika mycket oavbrutet hegemoniskt intresse.

4

Det andra utmärkande draget har varit det långvariga och intensiva förtryck som har tårt på arabvärlden sedan den formellt avkoloniserades. Under de senaste 30 åren har demokratiska regimer, i den mening som Freedom House lägger in i det,[†] spridit sig från Latinamerika till länderna söder om Afrika och till Sydostasien. Inget liknande hände i Mellanöstern eller Nordafrika. Här fortsatte tyranner av diverse slag att härska, oberörda av tid eller omständigheter. Den saudiska familjen – i ordets mest träffande bemärkelse en siciliansk familj – som har varit central för USA:s makt i regionen ända sedan Roosevelt gick samman med den, har härskat ohämmat på sin halvö sedan nästan ett sekel. Småshejkerna vid Persiska viken och i Oman, som stöddes eller placerades där av fursten när landet kallades ”Piratkusten” [nuvarande Förenade Arabemiraten – öa], har knappast haft större anledning att låtsas lyssna på sina undersåtar än vad Washingtons vahhabitiska hjälpredor alldeles intill har gjort. De hashemitiska och alaoutiska dynastierna i Jordanien och Marocko – den förstnämnda en brittisk skapelse, den andra en av den franska kolonialismens arvtagare – har ärvt makten i tre generationer av lojala självhärskare, med knappt mer än åtbörder till parlamentarisk

* **Al Nakba**, ”Den stora katastrofen”, är palestiniernas benämning på det arabisk-israeliska kriget 1948 som ledde till att invånarna fördrevs och flyttades från de områden i Palestina som kom att bilda staten Israel – öa.

§ **Irgun Zval Leumi**, grundades av judiska högnationalister och verkade i Palestina mellan 1931-48. Beträktas av många som en terrorgrupp, och stämplades officiellt som sådan under Palestinas tid som brittiskt mandat. **Lehi** var en terroristorganisation, mer känd som Sternligan – öa.

† **Freedom House** är en obunden organisation vars mål är att som politiskt oberoende forskningsinstitut bidra till att sprida politisk frihet och demokrati världen över. Organisationen har sitt huvudkontor i Washington, men finns representerad på flera olika platser i världen – öa.

fasad. Tortyr och mord är rutin under dessa regimer, västvärldens bästa vänner i regionen.

5

Och detta gällde lika mycket i de så kallade republikerna under denna period, den ena en lika brutal diktatur som den andra, och de flesta inte mindre dynastiska än monarkierna själva. Inte heller här har härskarnas gemensamma långa livslängd någon motsvarighet på andra ställen i världen: Gaddafi vid makten i 41 år, far och son Assad 40, Saleh 32, Mubarak 29, Ben Ali 23. Bara den algeriska militären, som har låtit presidentskapet rotera på samma sätt som de brasilianska generalerna, har avvikit från denna norm, på samma gång som de har följt alla de andra principerna om förtryck. Regimernas utrikespolitiska inställning har inte varit mindre oföränderligt underdånig den dominerande ledaren. Den egyptiska diktaturen räddades från ett slutgiltigt militärt nederlag 1973 bara tack vare USA:s välvilja, och blev därefter ett troget redskap åt Washington, med mindre självständighet än det saudiska kungadömet. Härskarna i Jemen köptes till vrakpris för att tjänstgöra i kriget mot terrorism. Tunisierna odlade sina skyddsherrar i Europa, främst men inte uteslutande i Frankrike. De algeriska och libyska regimerna fick stora intäkter från sina naturresurser och hade större marginaler för självstyre, om än inom ramen för en allt större övergripande undfallenhet: den algeriska varianten behövde det för att garantera USA:s välsignelse när den decimerade sin islamistiska opposition, den libyska för att gottgöra sitt förflutna och få lukrativa italienska investeringar. Det enda betydande land som höll ut var Syrien, som inte kunde underkasta sig utan att återfå Golanhöjderna som hölls av Israel, och inte ville låta Libanons förstenade mosaik helt hamna i händerna på saudiska pengar och västvärldens underrättelsetjänster. Men till och med detta undantag rekryterades utan svårighet till Operation Ökenstorm.*

6

Regionens två kännetecken, den amerikanska imperialismens fortsatta dominans och den fortsatta bristen på demokratiska institutioner, hänger ihop. Sambandet är inte en enkel härledning. När demokratin har setts som ett hot mot kapitalet, så har USA och dess allierade aldrig tvekat att avlägsna den, som ödet för Mosaddeq, Arbenz, Allende eller för närvarande Aristide illustrerar. När enväldet är viktigt så kommer det omvänt att skyddas väl. Diktaturerna i Arabien grundar sig på allmosor till stammar och hårt arbetande gästarbetare, och de är strategiska kuggjul i den *Pax Americana* för vilken Pentagon är redo att intervensera med en natts varsel. De – kungliga eller republikanska – diktaturer som styr över stora stadsbefolkningar på andra ställen i regionen har varit något annorlunda inrättningar av mer taktisk sort. Men hela skalan av tyrannier har oftast fått hjälp och stöd, snarare än skapats eller införts av USA. Var och en har de haft inhemska rötter i de lokala samhällena, oavsett hur väl Washington har vattnat dem.

7

Enligt Lenins berömda uttalande är en demokratisk republik ett perfekt politiskt skal för kapitalismen. Efter 1945 har inte en enda strateg i väst varit oense med det. Det euroamerikanska imperiet skulle i princip föredra att göra affärer med arabiska demokrater än med diktatorer, under förutsättning att de skulle vara lika respektfulla mot deras herravälde. Detta har sällan varit något problem i de regioner som har demokratiserats sedan 1980-talet. Varför har inte samma process använts i Mellanöstern och Nordafrika? I grund och botten därför att USA och dess allierade har haft anledning att frukta att de folkliga stämningarna, just på grund av den långa historien av imperialistiskt våld i regionen och Israels ständigt stora anspråk, kanske inte skulle göra det lika bekvämt för dem vid ett val. Det är en sak att rigga till en skyddslingsregim på spetsen av en bajonett och samla ihop

---

* **Operation Ökenstorm** var USA:s namn på anfallet mot Irak under Kuwaitkriget 1991 – öa.

tillräckligt många röster till den, som i Irak. Fria val är en helt annan sak, som de algeriska generalerna och Fatahs ledare upptäckte. Ställda inför en demokratisk seger för islamistiska krafter som inte ansågs vara tillräckligt fogliga för påtryckningar från väst, så applåderade i båda dessa fall Europa och USA annullering och förtryck. Den imperialistiska och diktatorernas logik hänger ihop.

8

Det var i denna omgivning som den arabiska revolten slutligen bröt ut, sammanlänkad på ett sätt som underlättades av de två stora kulturella enheterna i regionen, språket och religionen. Upprorets spjutspets har varit massdemonstrationer med obehäpnade medborgare som nästan överallt ställdes inför förtryck med gas, vatten och bly, och uppträdde med exemplariskt mod och disciplin. I land efter land har det allt överskuggande kravet hörts i ett kraftfullt slagord: *Al-sha 'b yurid isquat al-nizam* – ”Folket vill att regimen störtas!” Istället för lokala despoter vill de enorma folkmassorna på torg och gator över hela regionen i grund och botten ha politisk frihet. Demokrati, inte okänt som begrepp – praktisk taget varenda regim har använt det mer än nog – men okänt som verklighet, har blivit en gemensam nämnare i de olika nationella rörelsernas medvetande. Det har sällan fått sitt uttryck i en definitiv samling institutionella former, och har sin dragningskraft mer från att vara motsatsen till det nuvarande – allt det som en diktatur inte är – än från en positiv beskrivning av vad demokrati är. Bestraffning av den gamla regimens korrumpierade toppskikt är mer framträdande än detaljerna i den konstitution som ska efterträda den. Upprorens dynamiska kraft är därför inte mindre entydig. Deras mål är i mest klassisk mening rent politiskt: frihet.

9

Men varför nu? De befintliga regimernas motbjudande karaktär har varit oförändrad i årtionden, utan att utlösa massrevolter. Tidpunkten för upproren går inte att förklara med deras mål. Inte heller är det rimligt att bara tillskriva dem till nya kommunikationskanaler: Al-Jazeeras utbredning och Facebooks och Twitters ankomst har underlättat revolterna men kan inte ha lagt grunden till upprorsandan. Gnistan som tände präriebranden antyder svaret. Allt började med att en utfattig grönsaksförsäljare dog i förtvivlan i en liten stad på landsbygden i Tunisien. Bakom de oroligheter som nu skakar arabvärlden finns ett våldsamt socialt tryck: polariserade inkomster, stigande matpriser, brist på bostäder, massiv arbetslöshet bland utbildade – och utbildade – ungdomar, i en demografisk pyramid som saknar motstycke i världen. Det finns inte många andra regioner där den bakomliggande samhällskrisen är så intensiv, eller bristen på en trovärdig utvecklingsmodell som kan dra till sig nya generationer är så tydlig.

10

Ändå har den arabiska revoltens djupare sociala källor hittills varit i det närmaste totalt åtskilda från dess politiska mål. Delvis har detta återspeglat de viktigaste gruppernas hittillsvarande sammansättning. I storstäderna – med undantag för Manama – är det i allmänhet inte de fattiga som har strömmat ut på gatorna i stort antal. Arbetarna har ännu inte iscensatt någon utdragen generalstrejk. Bönderna har knappast visat sig. Detta beror på decennier av polisförtryck som har krossat all kollektiv organisering bland de egendomslösa. Det kommer att ta tid för organisationerna att återuppstå. Men åtskillnaden är också en effekt av det ideologiska ingenmansland som samhället har befunnit sig i under samma decennier, med en misskrediterad arabisk nationalism och socialism och en kastrerad radikal konfessionalism,* vilket bara har lämnat kvar en urtvättad islam som gemensam ram. Under dessa förhållanden – som hade skapats av diktaturen – kunde revoltens språkbruk bara rikta sig mot

---

* **Konfessionalism**, i religiös mening, är tanken om att det måste finnas ett totalt och ensidigt samtycke mellan det religiösa livet och läran – öa.

diktaturen – och störtandet av den – i ett politiskt sammanhang, och inget mer.

11

Men friheten måste återförena sig med jämlikheten. Om de inte smälter samman kan upproren alltför lätt ebba ut i en parlamentarisk version av den gamla samhällsordningen, som inte är bättre på att svara mot de explosiva samhälleliga spänningarna och energierna än mellankrigsperiodens dekadenta oligarkier. En strategisk prioritet för en pånyttfödd vänster i arabvärlden måste bli att sluta denna spricka i revolterna genom att kämpa för en sådan politisk frihet som kan ge detta samhälleliga tryck bästa möjliga kollektiva uttryck. Det betyder, å ena sidan: att kräva att undantagslagarna avskaffas helt och hållet, att det härskande partiet upplöses eller den härskande familjen avsätts, att statsapparaten rensas från den gamla regimens fagra sken, och att dess ledare ställs inför rätta. Å andra sidan innebär det att noggrant och kreativt vara uppmärksam på detaljerna i den konstitution som ska skrivas när det tidigare systemet väl sopats undan. Här är de viktigaste kraven: obegränsad medborgerlig och facklig yttrande- och organisationsfrihet, ett icke snedvridet – det vill säga proportionellt, inte först-till-kvarnen – valsystem, att undvika presidenter med oinskränkt makt, att förhindra monopol – statliga eller privata – vad gäller kommunikationskanaler, och lagstadgad rätt för de minst gynnade till social välfärd. Det är bara inom denna sortens öppna ramar som de krav på samhällelig rättvisa med vilka revolterna började kan utvecklas till den kollektiva frihet de behöver för att förverkligas.

12

En annan sak som är frånvarande i omvälvningarna är anmärkningsvärd. Under den mest berömda av alla kedjor, Europa 1848-1849, var det inte bara två utan tre sorters grundläggande krav som vävdades samman: politiska, sociala och nationella. Hur är det med den senaste kedjan, den arabiska revolten 2011? Hittills har årets massrörelser inte givit upphov till en enda anti-amerikansk eller ens anti-israelisk demonstration. En anledning till detta är utan tvekan att den arabiska nationalismen misskrediterades av nasserismens misslyckande i Egypten. Att det efterföljande motståndet mot den amerikanska imperialismen kom att identifieras med regimer – Syrien, Iran, Libyen – som var lika förtryckande som de regimer som stod i maskopi med den, och inte erbjöd någon alternativ politisk modell till dem är en annan. Ändå är det slående att anti-imperialismen inte har låtit sin stämma bli hörd – åtminstone inte ännu – i en del av världen där imperialismens makt är som tydligast. Kan detta fortsätta?

13

USA kan tillåta sig att ha en optimistisk syn på de hittillsvarande händelserna. I Persiska viken har upproret i Bahrain som kunde ha hotat dess örlogsbaser krossats av den kontrarevolutionära interventionen i bästa traditioner från 1849, med en imponerande uppvisning av solidaritet mellan dynastierna. De saudiska och hashemitiska kungadömena har stått orubbliga. Den jemenitiska bastionens kamp mot salafismen* ser darrigare ut, men den sittande diktatorn är umbärlig. I Egypten och Tunisien har härskarna försvunnit, men den militära hierarkin i Kairo, med sina utmärkta relationer till Pentagon, är orörd och den största civila kraft som har uppstått i båda dessa länder är en tämjd islamism. Tidigare skulle framtidsutsikten att det muslimska brödraskapet eller dess regionala filialer skulle kunna ingå i en regering ha orsakat våldsamt störning i Washington. Men nu har västvärlden en lugnande blåkopia i Turkiet som kan upprepas i arabländerna, och vilken erbjuder det bästa ur alla politiska världar. AKP^s har visat hur lojal en gudfruktig men ändå liberal demokrati

* **Salafismen** är en riktning inom sunniislam som vill gå tillbaka till religionen så som den praktiserades av de tre första generationerna av muslimer – öa.

§ **AKP** (Adalet ve Kalkınma Partisi) är Turkiets största politiska parti. Det har kritiserats för att förespråka en islamisk

som viftar med knölpåkar och Koranen kan vara mot Nato och nyliberalismen, och hur skicklig den kan vara på att använda rätt doser av hot och förtryck. Om Washington kan hitta en Erdoğan* till Kairo eller Tunis så kommer de att ha all anledning att vara nöjda med att Mubarak och Ben Ali har bytts ut.

14

Med sådana framtidsperspektiv kan man se den militära interventionen i Libyen som ett sätt att sätta pricken över ”i”, och på samma gång putsa upp västvärldens demokratiska meriter och göra sig av med de senaste mest besvärande rekryterna till det ”internationella samfundets” led. Men eftersom detta var mer en lyx än en nödvändighet för USA:s globala makt, så kom initiativet till Natos attack från Frankrike och Storbritannien, som precis som i en tidsförskjutning spelade om filmen från Suezexpeditionen. Återigen tog Paris täten för att rentvå Sarkozy från hans regerings intima umgänge med Ben Ali och Mubarak och bromsa hans katastrofalt minskande siffror i opinionsundersökningarna. London hängde på så att Cameron kunde uppfylla sin ofta uttryckta önskan att efterlikna Blair. Gulf Cooperation Council och Arabförbundet gav täckmantel åt företaget med en undergiven imitation av Israel 1956. Men Gaddafi är inte Nasser, och denna gång behövde inte Obama frukta konsekvenserna och kunde gå med på det. Maktens etikettsregler krävde dock att USA formellt tog kommandot och samordnade en slutgiltig seger, och tillät kämpar som Belgien och Sverige att visa sitt mod i luften. För kvarlevorna från Clintonperioden i den nuvarande amerikanska regimen kommer ytterligare en bonus att vara att humanitära interventioner kan få återupprättelse efter bakslaget i Irak. Som väntat har franska media och intelligentsian varit hänfödda över att under dessa bemödanden få återupprätta sitt lands heder. Men även i USA är cynismen utbredd: såsen till den libyska gåsen är bara alltför uppenbart inte sås till den i Bahrain, eller någon annan gåskar.

15

För tillfället har inget av detta rört till landskapet efter revolten. Vaksamhet mot den dominerande nationens makt, att det främsta intresset har varit nationella hänsyn, sympati med de libyska rebelerna, förhoppningar att händelsen snart skulle vara över, allt detta har gjort att reaktionerna mot västvärldens senaste bombningar har dämpats. Men det är osannolikt att nationalismen kan åtskiljas från de pågående oroligheternas politiska och sociala sidor hur länge som helst. Ty i den muslimska världen öster om det område där upproret pågår har USA ännu inte segrat i Irak, Afghanistan och Pakistan, och blockaden mot Iran är ännu långt ifrån avslutad. Och mitt i denna muslimska värld fortsätter ockupationen av Västbanken och Gaza precis som tidigare. Till och med de mest återhållsamma demokratiska regimer kan få det svårt att isolera sig från dessa skådeplatser för imperialistisk övermakt och kolonialt barbari.

16

I arabvärlden har nationalismen alltför ofta haft begränsad gångbarhet. De flesta länderna i regionen – med undantag för Egypten och Marocko – är konstlade verk som skapats av västimperialismen. Men precis som i länderna söder om Sahara och ännu längre bort har koloniala ursprung inte varit några hinder för att det efter kolonialismen skulle uppstå identiteter innanför de konstgjorda gränser som kolonialisterna drog upp. I den meningen har varenda arabiskt land idag en lika verklig och trotsig identitet som något annat land. Men det finns en skillnad. Språket och religionen som har knutits samman i de religiösa texterna var – och är – så historiskt kraftfulla och karakteristiska som

---

stat, men anses av sina egna anhängare vara ett *moderat muslimskt* parti – öa.

* AKP:s partiledare heter Recep Ayyid Erdoğan – öa.

gemensamma kulturella kännetecken, att den högre tanken på en arabisk nation, uppfattad som ett enda oikoumene,* överordnas varje enskild nationalstat. Detta ideal gav upphov till en gemensam arabisk – *inte* egyptisk, irakisk eller syrisk – nationalism.

17

Så kom nasserismens och baathismens uppgång, förfall och misslyckande. De kommer inte att återuppstå idag. Men om revolten ska bli en revolution måste driften bakom dem återerövas i arabvärlden. Frihet och jämlikhet behöver återförenas. Men i denna oerhört illa tilltygade och totalt sammanlänkade region riskerar de att ruttna bort om det inte också finns broderskap. Från och med 1950-talet och framåt har alla former av framsteg i Mellanöstern och Nordafrika drabbats av de olika nationella egoismerna. Det behövs inte den parodi på solidaritet som Arabförbundet utgör, ett organ vars lista över bankrutter och förräderier konkurrerar med OAS' (Organization of American States) meritlista på den tiden då Castro med fullkomligt berättigande kunde kalla den USA:s ministerium för kolonierna. Det behövs en generös arabisk internationalism som – i en avlägsen framtid när den sista schejken har störtats – kan tänka sig att fördela oljerikedomarna rättvist i förhållande till befolkningen över hela arabvärlden, inte som ett avskyvärt välstånd hos några godtyckliga få och fattigdom hos de förtvivlade många. Under den mer närliggande framtiden är det uppenbart vad som är mest angeläget: en gemensam deklaration att det ynkliga avtal som Sadat slöt med Israel – och som torpederade Egyptens allierade för ett avtalshopkok som inte ens ger Egyptens soldater tillräcklig överhöghet att röra sig fritt i sitt eget land, och vars åtföljande ramavtal angående Palestina (som i sig själv är föraktligt) Israel inte ens har låtsat att det följer – är juridiskt ogiltigt. Här har vi det avgörande provet på om man har återfunnit en demokratisk arabisk värdighet.

(Översättning från engelska, Göran Källqvist.)

---

* **Oikoumene** var hos grekerna under 300-talet beteckning för den kända världen – öa.